

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 139/2021-53

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o spojených ústavných sťažnostiach sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Matej Kukura, PhD., proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 VCdo 4/2019 z 28. apríla 2020 a proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6Cdo 237/2017 z 24. júna 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 VCdo 4/2019 z 28. apríla 2020 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6Cdo 237/2017 z 24. júna 2020 **p o r u š e n é b o l i .**
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 VCdo 4/2019 z 28. apríla 2020 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6Cdo 237/2017 z 24. júna 2020 **z r u š u j e .**
4. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **933,34 eur**, ktoré **j e p o v i n n ý** Najvyšší súd Slovenskej republiky zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti spojeným ústavným sťažnostiam **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti a napadnuté konanie

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. júna 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, práva na rovné zaobchádzanie podľa čl. 12 ods. 1 prvej vety a ods. 2 v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením veľkého senátu najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že napadnutým uznesením veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorým bola vec vrátená na prejednanie trojčlennému senátu bez splnenia zákonných predpokladov pre takýto postup podľa § 48 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa.

2. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 139/2021 z 18. marca 2021 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Sťažovateľ sa ďalšou ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. decembra 2020 (vedenou pôvodne pod sp. zn. I. ÚS 415/2021) domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 20, čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a 2 v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 6Cdo 237/2017 z 24. júna 2020, ktorým bolo zamietnuté dovolanie sťažovateľa po tom, ako veľký senát napadnutým uznesením vrátil vec na rozhodnutie senátu bez zaujatia zjednocujúceho stanoviska. Napadnutý rozsudok navrhuje zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

4. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 415/2021 z 20. októbra 2021 prijal aj túto ústavnú sťažnosť v celom rozsahu na ďalšie konanie a uznesením č. k. PLs. ÚS 61/2021 z 27. októbra 2021 ju spojil na spoločné konanie z dôvodu vecnej a právnej súvislosti s konaním o skoršej sťažnosti sťažovateľa vedeným pod sp. zn. II. ÚS 136/2021.

5. Zo sťažností a ich príloh vyplýva nasledovný stav veci:

Okresný súd Bratislava I ako súd prvej inštancie rozsudkom č. k. 45C/80/2014-104 z 22. januára 2015 určil, že darovacia zmluva z 11. marca 2010, ktorú uzatvorili medzi sebou [REDAKOVANÉ] ako darca a žalovaný ako syn darcu a obdarovaný v znení dodatku z 27. januára 2011, je voči sťažovateľovi ako žalobcovi neúčinná. Uzatvorením darovacej zmluvy došlo k zmenšeniu majetku darcu spôsobilého na uspokojenie pohľadávky sťažovateľa a k ukráteniu sťažovateľa, žalovaný mal z darovacej zmluvy prospech a ukracujúci úmysel dlžníka – darcu sa prezumuje (obdarovaný je syn darcu) a v konaní sa ho nepodarilo vyvrátiť. Súd prvej inštancie vec posúdil podľa § 42a a 42b Občianskeho zákonníka tak, že pohľadávka sťažovateľa na základe § 550 Občianskeho zákonníka z titulu plnenia ručiteľom za dlžníka – darcu, ktorej ochranu možno poskytnúť prostredníctvom inštitútu odporovateľnosti, má kvalitu vymáhateľnej pohľadávky, pretože ju možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní (R 44/2001). Takou pohľadávkou voči darcovi sťažovateľ disponuje, a preto bolo potrebné žalobe vyhovieť.

6. Krajský súd v Bratislave ako odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu zamietol, čo odôvodnil tým, že podľa názoru odvolacieho súdu predpokladom podania odporovacej žaloby je existencia vykonateľnej pohľadávky veriteľa voči dlžníkovi. Oprel sa pritom o právny názor vyslovený najvyšším súdom vo veciach sp. zn. 6Cdo/253/2012 a sp. zn. 5Cdo/188/2010 a Najvyšším súdom Českej republiky vo veciach Rč 12/1998, Rč 12/2003 a Rč 5/2007.

7. Proti rozsudku odvolacieho súdu sťažovateľ podal dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, pretože sa odvolací súd pri právnom posúdení pojmu „vymáhateľnej pohľadávky“ v zmysle § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka odklonil od publikovanej, a teda zjednotenej judikatúry najvyššieho súdu (R 44/2001), resp. dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, pokiaľ odvolací súd poukazuje na veci riešené najvyšším súdom sp. zn. 6Cdo/253/2012 a 5Cdo/188/2010, t. j. také, ktoré boli vydávané po publikovaní rozsudku R 44/2001.

8. Senát 6 C dovolacieho súdu, ktorému vec pripadla na prejednanie a rozhodnutie, dospel k záveru odlišnému od právneho názoru vyslovenému v R 44/2001 a uvedenému aj v rozhodnutiach sp. zn. 4 Cdo 198/2010 a sp. zn. 2 Obdo 69/2012, ktorý aj odôvodnil, a preto uznesením č. k. 6 Cdo 237/2017 z 26. júna 2019 postúpil vec veľkému senátu.

9. Najvyšší súd vo veľkom senáte občianskoprávneho kolégia uznesením č. k. 1 VCdo 4/2019 z 28. apríla 2020 rozhodol, že vec vracia na prejednanie a rozhodnutie senátu najvyššieho súdu 6 C, pretože tento senát v danom prípade nemal splnené podmienky na postúpenie veci podľa § 48 ods. 1 CSP. V odôvodnení uvedeného rozhodnutia veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu konštatoval, že už pred postúpením veci existovali na nastolenú právnu otázku v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu rozdielne právne názory, ktoré na jednej strane predstavovali rozhodnutia najvyššieho súdu R 44/2001, sp. zn. 4Cdo 198/2010 a sp. zn. 2Obdo 69/2012 a na druhej strane rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/253/2012 a sp. zn. 5Cdo/188/2010. Ide o prípad, keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne, a keď je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Vychádzajúc z dôvodovej správy k Civilnému sporovému poriadku, ktorá vo vzťahu k § 48 (v druhej vete) uvádza, že „*veľký senát bol zavedený z dôvodu inštitucionálneho zabezpečenia princípu právnej istoty vyjadreného v čl. 2 a za účelom normatívneho pokrývania prípadov, ak sa senát najvyššieho súdu mieni odkloniť od konštantnej judikatúrnej línie SR*“. Veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu dospel k záveru, že v danom prípade chýba zákonný podklad pre jeho meritórne rozhodnutie a že o dovolaní má rozhodnúť senát najvyššieho súdu 6 C takým spôsobom, že buď sa prikloní k právnemu názoru, ktorý bol vyslovený v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. R 44/2001, alebo za správny bude považovať právny názor prijatý v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/253/2012 a sp. zn. 5Cdo/188/2010, vec prejednávajúci senát v rámci prípustnosti dovolania podľa tohto zákonného ustanovenia inú možnosť nemá.

10. Najvyšší súd následne rozsudkom č. k. 6Cdo 237/2017 z 24. júna 2020 dovolanie zamietol, keď sa priklonil k tomu, že pojmom „vymáhateľná pohľadávka“ sa rozumie pohľadávka, ktorá je exekučným titulom. Zopakoval niektoré z existujúcich argumentov podporujúcich záver, že „vymáhateľnou pohľadávkou“ sa rozumie pohľadávka, ktorá je exekučným titulom.

II.

Sťažostná argumentácia

11. Sťažovateľ v podanom dovolaní poukazoval na ustálenú prax reprezentovanú publikovaným rozhodnutím R 44/2001 a rozhodnutiami sp. zn. 4Cdo 198/2010 a sp. zn. 2Obdo 69/2012, v protiklade ku ktorým stojí jediné nepublikované rozhodnutie sp. zn. 6Cdo 253/2012, čo s poukazom na predchádzajúce rozhodnutia dovolacieho súdu, ktorými bol vymedzený obsah pojmu „ustálenej praxe“ – R 17/2017, 3Cdo 174/2016, sp. zn. 3Cdo 136/2016 a sp. zn. 1VCdo 4/2017 nespôsobuje stratu charakteru ustálenej judikatúry vo vzťahu k rozhodnutiu R 44/2001. Poukazuje na to, že k prekonaniu názoru vyjadreného v publikovanom rozhodnutí je potrebné, aby bol nový právny názor výsledkom zákonom predpísaného postupu. Jeho legitímne očakávania a rovnosť v súdnom konaní boli narušené tým, že veľký senát v situácii existencie dvoch opozitných rozhodovacích línií najvyššieho súdu, jedna reprezentovaná publikovaným rozhodnutím (na ktorý sa spoliehal sťažovateľ) a druhá reprezentovaná neskoršími jednotlivými nepublikovanými opačnými názormi, neboli pre veľký senát dostatočným dôvodom na splnenie svojej úlohy zjednotiteľa súdnej praxe, keď ponechal na vôli trojčlenného senátu, ku ktorej z rozhodovacích línií sa prikloní, a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Sťažovateľ tvrdí, že v dôsledku vrátenia veci trojčlennému senátu dovolacieho súdu nebude súd zákonne obsadený a vo veci nerozhodnú zákonní sudcovia. Táto procesná vada je podľa názoru sťažovateľa ústavne relevantná natoľko, že požaduje poskytnutie ochrany ústavným súdom už v tomto štádiu konania.

12. Po vrátení veci došlo k vydaniu napadnutého rozsudku dovolacieho súdu, ktorým bolo dovolanie zamietnuté a vo vzťahu ku ktorému sťažovateľ namieta ústavnou sťažnosťou najmä *«... že neboli splnené podmienky pre vrátenie veci na prejednanie a rozhodnutie senátu 6 C, a teda vo veci nerozhodli zákonní sudcovia, ak vo veci nerozhodoval veľký senát, v dôsledku čoho bolo porušené moje právo na zákonného sudcu v zmysle čl. 48 ods. 1 Ústavy... Pri existencii divergentnej praxe dovolacieho súdu tak vec veľkému senátu predložená byť musí, pretože existuje vždy rozhodnutie s iným právnym názorom. Uvedené je aj žiaduce, aby sa existujúca divergentnosť odstránila a prax dovolacieho súdu sa zjednotila s dostatočným stupňom relevancie, ktorú má rozhodnutiu prepožičať práve jeho prijatie veľkým senátom. Žiadne odkladanie zjednocovania judikatúry prostredníctvom veľkého senátu na neskôr (keďže „malý“ senát si má sám zvoliť jedno z riešení), nemá miesto pri plnení povinnosti najvyššieho súdu efektívne zjednocovať judikatúru (§ 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Pokiaľ je nevyhnutné predložiť vec veľkému senátu v situácii, kedy existuje čo i len jedno rozhodnutie dovolacieho súdu, ktoré je odlišné od právneho názoru vec prejednávajúceho senátu, tým viac musí táto povinnosť platiť v situácii, kedy existujú rozdielne rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré doposiaľ neboli zjednotené zákonom stanoveným postupom... Inak by v týchto prípadoch divergentnej praxe dovolacieho súdu vôbec nemohlo dôjsť k jej zjednoteniu, keďže v zmysle tejto koncepcie by sa nikdy neinicializovala kompetencia veľkého senátu...»*. Sťažovateľ ďalej poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 136/2016 z 18. októbra 2016 (v bode 29) s tým, *„že v tomto samotným veľkým senátom citovanom rozhodnutí dovolací súd výslovne uvádza, že publikované rozhodnutie nestráca charakter ustálenej praxe dovolacieho súdu, ak nebolo neskôr nasledované, pokiaľ tomu nepredchádzal osobitný postup, t. j. prijatie zjednocujúceho stanoviska alebo publikovanie opačného rozhodnutia v Zbierke alebo prijatie rozhodnutia veľkým senátom... V danom prípade teda proti ustálenej judikatúre*

reprezentovanej rozhodnutím R 44/2001 a rozhodnutiami sp. zn. 4 Cdo 198/2010 a 2 Obdo 69/2012 reálne stojí jediné odôvodnené rozhodnutie dovolacieho súdu 6 Cdo 253/2012, a teda v zmysle právneho názoru dovolacieho súdu by publikované rozhodnutie R 44/2001 rozhodne nemalo stratiť charakter ustálenej judikatúry dovolacieho súdu.“

13. Takýto postup svedčí podľa názoru sťažovateľa o nenasledovaní jednotnej línie uvažovania a tvorby právnych názorov v praxi dovolacieho súdu, čo je samotné porušením práva na rovnosť pred zákonom a súdom. Preto namieta aj porušenie svojho práva na rovnosť pred zákonom a súdom v zmysle čl. 12 ods. 1 prvej vety a ods. 2 v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy. S poukazom na absenciu právnej istoty a predvídateľnosti práva sťažovateľ namieta aj porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie vzhliadol aj v arbitrárnosti a nedostatku dôvodov napadnutého rozsudku, pretože nedostal odpovede na kľúčové nastolené právne otázky.

14. Napokon sťažovateľ poukázal na to, že podstatou a cieľom právnej úpravy odporovateľnosti právnych úkonov je zlepšiť postavenie veriteľov v prípade, ak ich dlžníci nemôžu splniť svoje záväzky, lebo uskutočnili odporovateľné úkony, teda *in fraudem creditoris* konali v rozpore so svojou povinnosťou plniť, čím veriteľov poškodili. Z uvedeného dôvodu je nevyhnutné vykladať právnu úpravu tak, aby sa veriteľom zamýšľanej ochrany skutočne dostalo, a nie tak, aby sa postavenie poškodeného veriteľa ešte viac zhoršilo, a teda v podstate celú právnu úpravu znefunkčnil. Uvedené platí o to viac, keď to jazykové znenie priamo a jednoznačne vyjadruje. Jazykový obsah slova „vymáhateľná“ poukazuje na možnosť uplatňovania pohľadávky v základnom (nachádzacom) konaní, nie na jej „vykonateľnosť“.

15. Sťažovateľ v konaní poukazoval aj na vec riešenú voči rovnakému žalovanému týkajúcu sa neúčinnosti tej istej darovacej zmluvy – a to pred Krajským súdom v Bratislave sp. zn. 4Co/209/2013 s opačným záverom, čo považuje za nerovnaké zaobchádzanie v rozpore s čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy. Keďže dovolací neposkytol ochranu sťažovateľovmu majetkovému právu, zasiahol tak podľa jeho názoru zároveň do práva podľa čl. 20 ústavy a podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

16. Podpredsedníčka najvyššieho súdu listom č. k. KP 3/2021-171 z 8. apríla 2021 oznámila ústavnému súdu, že netrvá na ústnom prejednaní sťažnosti z 19. júna 2020, a k meritu sa vyjadrila predsedníčka veľkého senátu občianskoprávneho kolégia, ktorá zotrvala na právnom názore uvedenom v napadnutom uznesení veľkého senátu, keďže „...v danej veci neboli splnené podmienky ustanovené zákonom, aby mohol konať a rozhodnúť bolo by protiústavné (čl. 2 ods.2 Ústavy SR), ak by v rozpore s povinnosťou skúmať svoju právomoc vec prejednal a rozhodol. Keďže veľký senát zistil, že v danom prípade existujú dve rôzne rozhodnutia, ktoré odlišne interpretujú predmetnú problematiku, vec vrátil trojčlennému senátu na rozhodnutie o dovolaní v zmysle § 421 ods. 1 písm. c) CSP... veľký senát obchodnoprávneho kolégia zaujal v uznesení z 25. februára 2021 sp. zn. I VObdo/1/2020 názor, podľa ktorého je povinnosťou trojčlenného senátu najvyššieho súdu postúpiť vec veľkému senátu aj v situácii, kedy už o určitej otázke existuje rozdielna rozhodovacia

prax jednotlivých senátov najvyššieho súdu a nie len v situácii, ak sa chce odkloniť od právneho názoru (dovtedy jediného alebo ustáleného), ktorý bol vyslovený v inom rozhodnutí najvyššieho súdu, a to v záujme zjednocovanie judikatúry samotného najvyššieho súdu. Uvedený názor narušuje právnú úpravu prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Pokiaľ by mal byť uvedený názor realizovaný v praxi znamenalo by to, že v prípade dvoch odlišných právnych názorov dovolacieho súdu by bol dovolací senát povinný predložiť vec veľkému senátu vždy. Inak povedané veľký senát, by bol povinný meritórne prejednať všetky dovolania, v ktorých bol uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. V prípade, ak by zákonodarca mal zámer zveriť rozhodovanie o všetkých dovolaniach podaných v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP do kompetencie veľkého senátu, prispôbil by znenie procesného kódexu tomuto zámeru výslovne, teda dal by rozhodovanie o tomto dovolacom dôvode výlučne veľkému senátu. Zjednocovanie výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov je nepochybne jednou z významných kompetencií najvyššieho súdu. Ich výkon však môže realizovať iba v medziach zákona.

Zjednocovanie rozdielnych právnych názorov senátov najvyššieho súdu v zmysle § 48 CSP veľkým senátom prichádza do úvahy iba v troch prípadoch:

- 1. v prípade, ak trojčlenný dovolací senát pri svojom rozhodovaní dospeje k právnenému názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru vyjadreného v skoršom rozhodnutí senátu najvyššieho súdu,*
- 2. ak sa chce odchyliť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu,*
- 3. ak sa chce odchyliť od právnych názorov, ktoré už boli vyjadrené v rozhodnutiach iných senátov najvyššieho súdu, teda ak chce zaujať tretí názor od dvoch už vyslovených.*

V predmetnej veci na uplatnený nárok existovali dva rôzne názorové prúdy rozhodovania dovolacieho súdu, samotný dovolateľ uplatnil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Dovolací súd v trojčlennom zložení v uznesení, ktorým predložil vec na rozhodnutie veľkému senátu nevyslovil odlišný právny názor od dvoch existujúcich, ale priklonil sa k jednému z nich, a preto mal rozhodnúť sám o dovolaní, teda rozhodnúť či rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na správnom alebo nesprávnom posúdení veci.“

17. Vo vzťahu k ústavnej sťažnosti zo 14. decembra 2020 sa vyjadrila podpredsedníčka najvyššieho súdu podaním č. k. KP 3/2021-478 z 5. novembra 2021 tak, že rozhodnutie ponecháva na zvážení ústavného súdu. V prílohe pripojenej k tomuto stanovisku sa vyjadril predseda senátu tak, že zopakoval nesplnenie procesných podmienok pre právomoc veľkého senátu vo veci konať a rozhodnúť, preto rozhodnutie dovolacieho senátu nezasahuje do základných práv sťažovateľa a je riadne odôvodnené.

III.2 Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

18. Zúčastnená osoba [REDAKOVANÉ] sa prostredníctvom svojej právnej zástupkyne vyjadril k meritu podaním z 19. apríla 2021 tak, že «*k porušeniu čl. 48 ods. 1 Ústavy SR dochádza len za predpokladu, že senát Najvyššieho súdu SR poruší povinnosť podľa ustanovenia § 48 ods. 1 CSP. nie však v prípade, ak takáto povinnosť senátu Najvyššieho súdu SR nevznikne z dôvodu, že pri svojom rozhodovaní dospeje k právnenému názoru, ktorý je totožný s právnym názorom vyjadreným v doterajšej judikatúre Najvyššieho súdu SR. Naopak, mám za to, že v danej veci by došlo*

k porušeniu čl. 48 ods. 1 Ústavy SR, ak by vo veci rozhodol veľký senát Najvyššieho súdu SR, keďže v danom prípade neboli splnené podmienky na postúpenie veci na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu Najvyššieho súdu SR, a teda vo veci nemal rozhodovať veľký senát, ale vo veci správne rozhodol senát 6C.

19. *Pokiaľ ide o tvrdenie sťažovateľa, že veľký senát má možnosť rozhodovať o dovolaní aj v prípade podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP, a tým skôr musí mať veľký senát možnosť rozhodovať o dovolaní, ak ide o dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, uvádzam, že slovné spojenie „má možnosť“ neznamená „má povinnosť“. Ustanovenie § 48 CSP síce takúto možnosť, aby veľký senát rozhodol o dovolaní podľa ustanovenia §421 ods. 1 písm. c) CSP, nevyklučuje, no veľkému senátu takúto povinnosť ani neukladá.*

20. *Je teda zrejmé, že veľký senát Najvyššieho súdu SR vo veci vedenej pod sp.zn. IVCdo/4/2019 postupoval v súlade s predchádzajúcou rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu SR, a to konkrétne v súlade s uznesením Najvyššieho súdu SR sp.zn. I VCdo/3/2019, v súlade s rozsudkom Najvyššieho súdu SR sp.zn. 3Cdo/174/2016 a v súlade s uznesením Najvyššieho súdu SR sp.zn. I VCdo 4/2017.*

21. *Ustanovenie § 48 CSP nadobudlo účinnosť dňa 01.07.2016, pričom v čase, kedy senát Najvyššieho súdu SR uznesením sp.zn. 6Cdo/237 /2017 zo dňa 26.06.2019 postúpil vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia, bol už právny názor týkajúci sa výkladu pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ obsiahnutý v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp.zn. 3Cdo/102/1999 prekonaný neskoršou judikatúrou, a to konkrétne rozhodnutím Ústavného súdu SR sp.zn. IV. ÚS 284/2010, rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp.zn. 5Cdo/188/2010, uznesením Najvyššieho súdu SR sp.zn. 6Cdo/253/2012, uznesením Najvyššieho súdu SR sp.zn. 5Cdo/109/2018 a rozhodnutím Ústavného súdu SR PL. ÚS 39/2015. Je teda zrejmé, že senát Najvyššieho súdu SR sa pri interpretácii pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ neodchýlil od v tom čase existujúcej judikatúry, naopak, jeho právny názor bol v súlade s aktuálnou rozhodovacou praxou iných senátov Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR. Senát najvyššieho súdu SR preto nemal povinnosť postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu.» Na základe uvedeného navrhla zúčastnená osoba ústavnú sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.*

III.3. Replika sťažovateľa:

22. *Sťažovateľ podaním z 29. apríla 2021 zotrval na ústavnej sťažnosti, súhlasil s upustením od pojednávania, uplatnil si náhradu trov konania a k veci uviedol, že „... rozhodnutie trojčlenného senátu najvyššieho súdu nie je nadané autoritou, aby divergentnú prax najvyššieho súdu zjednotilo. Túto úlohu zveril zákonodarca práve veľkému senátu (§ 48 ods. 3 c. s. p.). Pritom nie je zrejmé, ako by táto rozdielna rozhodovacia prax najvyššieho súdu mala byť vôbec zjednotená, keď podľa názoru najvyššieho súdu vyjadreného v napadnutom uznesení veľkého senátu pre uplatnenie inštitútu veľkého senátu pri rozdielnej rozhodovacej praxi najvyššieho súdu pre ňu vôbec nie je miesto. Inak povedané: stále bude nezjednotená a stále budú existovať dva protichodné právne názory na danú otázku – a teda si trojčlenný dovolací senát bude stále mať medzi nimi voľne vyberať.*

23. *...V plnom rozsahu sa stotožňujeme s veľmi podrobne odôvodneným záverom, ktorý je analyzovaný zo všetkých uhlov pohľadu, v uznesení veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia*

sp. zn. 1 VObdo/1/2020 z 25. februára 2021, a to osobitne s bodmi 16 až 25... jediné skutočne odôvodnené rozhodnutie najvyššieho súdu, ktoré vysvetľovalo, prečo treba vymáhateľnou pohľadávkou rozumieť pohľadávku vykonateľnú, bolo uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 253/2012 z 17. decembra 2013, ktoré napokon nebolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

24. Rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 188/2010 z 23. novembra 2011, síce s poukazom na Rč 12/2003 uvádza, že vymáhateľnou pohľadávkou je vykonateľná pohľadávka, avšak táto otázka nebola v danej veci v podstate riešená (išlo len o vedľajšiu okolnosť), pretože v prejednávanej príhode táto podmienka splnená bola. Podobne uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 61/2008 z 30. júla 2009... Preto tieto závery najvyššieho súdu treba vnímať iba ako obiter dicta.

25. Naopak, všetky rozhodnutia, ktoré dospeli k záveru, že vymáhateľnou pohľadávkou je pohľadávka, ktorú možno vymáhať v základnom konaní, boli aj riadne odôvodnené: R 44/2001, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 198/2010 z 27. februára 2012, rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obdo 69/2012 z 30. októbra 2013. Tento názor ako ústavne konformný potvrdil ústavný súd napr. v náleze sp. zn. II. ÚS 136/09-26 z 23. júna 2009 (nález má – na rozdiel od uznesenia o odmietnutí – aj precedenčnú záväznosť).“.

26. Právna zástupkyňa sťažovateľa podala 29. novembra 2021 svoje stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu k sťažnosti zo 14. decembra 2020, v ktorom zotrvala na dôvodoch svojej sťažnosti a doplnila poukaz na najnovšie rozhodnutia reprezentujúce jej právny názor – uznesenie najvyššieho súdu publikované pod sp. zn. R 56/2021 a nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 13/2021 z 15. mája 2021.

27. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) (berúc do úvahy aj predchádzajúce stanoviská účastníkov konania podľa právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2020) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavných sťažností

28. Predmetom ústavných sťažností je námietka porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 VCdo 4/2019 z 28. apríla 2020, ako aj základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 6 Cdo 237/2017 z 24. júna 2020, ktoré sťažovateľ považuje za arbitrárne, pretože napriek splneniu zákonných podmienok uvedených v § 48 ods. 1 CSP vo veci samej nerozhodol veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ale senát 6 C najvyššieho súdu.

29. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 311/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli

so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (IV. US 43/04). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

IV.1. K napadnutému uzneseniu veľkého senátu najvyššieho súdu:

30. Ústavný súd po posúdení veci konštatuje, že výklad § 48 ods. 1 CSP (ktorý ustanovuje, že ak senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní dospeje k právnenému názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu; v uznesení o postúpení veci odôvodní svoj odlišný právny názor) poskytnutý veľkým senátom občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorý v napadnutom uznesení konštatoval, že už pred postúpením veci existovali na nastolenú právnu otázku v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu rozdielne právne názory, je ústavne neudržateľný. Veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu totiž (väčšinou hlasov) napriek zisteniu, že v danom prípade je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, vo veci samej nerozhodol priamo, ale, vychádzajúc z dôvodovej správy k § 48 CSP, dospel k záveru, že chýba zákonný podklad pre jeho meritórne rozhodnutie a že o dovolaní má rozhodnúť senát najvyššieho súdu 6 C takým spôsobom, že sa prikloní k niektorému z dvoch skôr vyslovených protichodných právnych názorov. Takýmto výkladom § 48 CSP najvyšší súd zreteľne poprel účel zákonného kreovania veľkého senátu, ako aj jeho „funkciu“ zjednotiteľa rozdielnych právnych názorov na najvyššej úrovni, a to vo veci nejednotného výkladu právneho pojmu kľúčového pre celú oblasť civilného práva („vymáhateľná pohľadávka“), ktorý má zásadný význam pre naplnenie účelu účinnej ochrany veriteľa pri odporovateľných právnych úkonoch.

31. Dôveru v určitú rozhodovaciu prax v skutkovo i právne porovnateľných veciach vyvoláva až prezentovaná rozhodovacia prax súdu najvyššej inštancie, ktorá sa ustálila po určitú dobu, nie však ojedinelé rozhodnutie súdu a ani neskoršie rozhodnutie súdu v podobnej veci. Požiadavka právnej istoty taktiež automaticky neznamená, že sa judikatúra najmä najvyššieho súdu nemôže vyvíjať, resp. že v prípade, ak je prijaté ojedinelé rozhodnutie vybočujúce z doterajšej línie rozhodovacej praxe, sa konajúci súd nemôže vrátiť na pôvodnú líniu rozhodovacej činnosti (IV. ÚS 46/2012).

32. Aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) rozdiely v súdnych rozhodnutiach sú prirodzene obsiahnuté v každom súdnom systéme, ktorý je založený na existencii viacerých nižších súdov s obmedzenou územnou pôsobnosťou, pričom úlohou najvyššieho súdu je usmerňovať tieto protirečivé rozsudky (Zielinski, Pradal, Gonzales a ďalší v. Francúzsko, sťažnosti č. 24846/94 a č. 34165/96 až č. 34173/96, bod 59). Je v rozpore s princípom právnej istoty, ktorý je zahrnutý v niekoľkých článkoch dohovoru a tvorí jeden zo základných elementov právneho štátu, situácia, keď najvyšší súd (ako zjednocovateľ rozdielnych právnych názorov) je sám zdrojom hlbokých a trvalých inkonzistencií (m. m. Beian v. Rumunsko, sťažnosť č. 30658/05, Baranowski v. Poľsko, sťažnosť č. 28358/95). Rozporné právne názory najvyššieho súdu na identické situácie sú tak v konečnom dôsledku spôsobilé podkopávať dôveru verejnosti v súdny systém (m. m. Sovtransavto Holding v. Ukrajina, sťažnosť č. 48553/99).

33. Porušenie povinnosti predložiť vec veľkému senátu danej ustanovením § 48 ods. 1 CSP nie je iba porušením tohto zákonného ustanovenia, ale s ohľadom na ustanovenie čl. 48 ods. 1 prvú vetu

ústavy aj pochybením, ktoré má ústavnoprávny rozmer. Z ústavného príkazu, že „nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi“ ako jedného z princípov právneho štátu vyplýva, že nerešpektovanie zákona, v akom zložení má byť vec rozhodovaná, predstavuje vo svojich dôsledkoch porušenie čl. 48 ods. 1 ústavy. To *isté a contrario* platí aj v prípade, ak bezdôvodne veľký senát odmietne vo veci mu predloženej rozhodnúť.

34. Spor o interpretáciu právnej normy je daný, ak sú v najmenej dvoch rozhodnutiach najvyššieho súdu vyslovené právne názory, ktoré rovnakú právnu normu interpretujú (vykladajú) odlišným spôsobom. Napriek skutočnosti, že v danom prípade veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu rozpor v interpretácii právnych noriem zistil, vo veci samej nerozhodol priamo, ale, vychádzajúc z dôvodovej správy k § 48 CSP, dospel k záveru, že chýba zákonný podklad pre jeho meritórne rozhodnutie. Veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu tým v podstate rozhodovanie o dovolaní prípustnom podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP zo svojej právomoci vylúčil a túto zúžil len na rozhodovanie o dovolaní prípustnom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP (t. j. prípady, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu).

35. Takýto výklad § 48 ods. 1 CSP veľkým senátom občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu je ústavne neakceptovateľný. Dôvodom a účelom kreovania inštitútu veľkého senátu bolo zjednocovať judikatúru dovolacieho súdu a zvyšovať tak právnu istotu účastníkov právnych vzťahov práve v konkrétnom dovolacom konaní. Samotné znenie § 48 CSP umožňuje právnu neistotu sporových strán týkajúcu sa správnosti spôsobu vyriešenia relevantnej právnej otázky odvolacím súdom odstrániť v prebiehajúcim dovolacom konaní tak, že vyslovený právny názor bude záväzný nielen pre odvolací súd, ale stane sa názorom najvyššej súdnej autority záväzným v ďalších obdobných veciach. Prax občianskoprávneho kolégia toto legitímne očakávanie popiera a prikazuje dovolaciemu senátu o dovolaní rozhodnúť v základnej formácii, t. j. rozhodnutím (bez hyperboly) s účinkami len ďalšieho dovolacieho rozhodnutia, pridaného do množiny existujúcich (a odporujúcich si) dovolacích rozhodnutí o predmetnej otázke.

36. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd považuje námietku sťažovateľa, že veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu pochybil, keď rozhodol, že vec vracia na prejednanie a rozhodnutie senátu 6 C bez toho, aby vo veci meritórne rozhodol, za opodstatnenú.

37. Na tomto základe ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 VCdo 4/2019 z 28. apríla 2020 boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu), preto napadnuté uznesenie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

38. Úlohou veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu bude opätovne rozhodnúť o veci, ktorá mu bola postúpená na prejednanie a rozhodnutie uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo 237/2017, majúc na zreteli účel a úlohu veľkého senátu a zabezpečiť zjednotenie dosiaľ existujúcich rozdielnych právnych názorov najvyššieho súdu v predmetnej otázke zásadného významu.

IV.2. K napadnutému dovolaciemu rozsudku najvyššieho súdu:

39. Relevancia napadnutého dovolacieho rozsudku najvyššieho súdu je priamo závislá od existencie napadnutého uznesenia veľkého senátu, a preto v dôsledku zrušenia uznesenia najvyššieho súdu č. k. 1 VCdo 4/2019 z 28. apríla 2020 a vrátenia mu veci na ďalšie konanie týmto nálezom ústavného súdu stratil právny podklad, na základe ktorého bol vydaný.

40. Vzhľadom na vadu nesprávne obsadeného dovolacieho súdu, a teda nedostatku zákonného sudcu pri jeho prijatí, ústavný súd vyslovil, že napadnutý dovolací rozsudok č. k. 6Cdo 237/2017 z 24. júna 2020 porušuje základné práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a právo sťažovateľa podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1 nálezu). Z týchto dôvodov ústavný súd zároveň rozhodol aj o jeho zrušení (bod 3 výroku nálezu).

IV.3. K výroku o nevyhovení časti sťažnosti:

41. Sťažovateľ v oboch ústavných sťažnostiach smerujúcich proti uzneseniu veľkého senátu aj proti rozsudku dovolacieho senátu namieta aj porušenie princípu rovnakého nediskriminačného zaobchádzania, odôvodnené opačným právnym posúdením totožného skutkového stavu v inej veci vedenej krajským súdom týkajúcej sa tej istej zmluvy a žalovaného. Dôvodom rozdielného prístupu bol príklon k inej judikatúrnej línii rozdielných právnych názorov, čo možno považovať za nezlučiteľné s právnou istotou sťažovateľa, ale nemožno v ňom bez ďalšieho vzhliadnuť diskriminačné zaobchádzanie. Preto konštatuje, že pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi namietaným porušením čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a napadnutými rozhodnutiami najvyššieho súdu túto námietku považuje za neopodstatnenú a v tejto časti sťažnosti nevyhovel. Ústavný súd nezistil ani namietané porušenie práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (kontradiktórnosti konania) v sťažnosti smerujúcej proti napadnutému rozsudku dovolacieho senátu, čo bolo dôvodom nevyhovenia aj tejto časti sťažnosti (bod 5 výroku nálezu).

42. K námietke porušenia vlastníckych práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom dovolacieho súdu podľa čl. 20 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu ústavný súd konštatuje, že nezistil príčinnú súvislosť medzi neposkytnutím zjednocujúceho stanoviska veľkým senátom, ktoré spôsobilo aj nezákonne obsadený súd, a namietanou ochranou vlastníctva. V danom procesnom stave konania ide najmä o námietku predčasnú, keďže nie je úlohou ústavného súdu prejednať, ku ktorému z dosiaľ nezjednotených právnych názorov sa veľký senát v ďalšom konaní prikloní, a teda či bude otázka riešená v (ne)prospech sťažovateľa, čo by mohlo mať potenciálne za následok pnutie poskytnutej súdnej ochrany s vlastníctvom sťažovateľa. Preto ústavný súd tejto časti sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

43. Úspešný sťažovateľ si uplatnil právo na náhradu trov konania v oboch svojich ústavných sťažnostiach, ktoré boli spojené na spoločné konanie rozhodnutím ústavného súdu. Pri spojení dvoch alebo viacerých vecí sa základná sadzba tarifnej odmeny určenej z tarifnej hodnoty veci s najvyššou hodnotou zvyšuje o tretinu základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorá by advokátovi patrila v ostatných spojených veciach.

44. Ústavný súd preto priznal sťažovateľovi náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za tri úkony právnej služby (prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti v roku 2020 a podanie vyjadrenia v roku 2021) v spojenom konaní a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma predstavuje celkom 777,78 eur. Právna zástupkyňa sťažovateľa preukázala, že je platiteľkou DPH, preto bola priznaná náhrada zvýšená o DPH, čo spolu predstavuje 933,34 eur (bod 4 výroku nálezu).

45. Priznanú náhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

46. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. januára 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu